

УДК 631.526.3:006.83:631.53.01:633.11

© 2013

*Баган А. В., кандидат сільськогосподарських наук
Полтавська державна аграрна академія*

ВПЛИВ СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Рецензент – кандидат сільськогосподарських наук С. В. Філоненко

Досліджено посівні якості насіння у сортів пшениці озимої різного географічного походження в умовах Полтавської області. Вивчено показники чистоти і лабораторної схожості насіння та маси 1000 зерен у досліджуваних сортів. Виділено сорти пшениці озимої Подолянка і Василина за чистотою і схожістю із висококондиційним насінням першої репродукції. Відмічено за показником маси 1000 зерен сорт Золотоколоса із крупним і вирівняним насінням. Рекомендовано для вирощування у виробничих умовах використання висококондиційного посівного матеріалу пшениці озимої виділених сортів.

Ключові слова: пшениця озима, сорт, насіння, посівні якості, чистота, маса 1000 зерен, лабораторна схожість.

Постановка проблеми. Проблема вирощування високоякісного насіння вважається однією з найбільш важливих й актуальних для сучасного вітчизняного сільськогосподарського виробництва. Засилля сортів іноземної селекції, що спостерігається нині, можна зменшити не лише шляхом створення вітчизняних високопродуктивних сортів, а й шляхом впровадження високоякісного насіння. Більшість селекціонерів переконані в тому, що потенційні можливості сучасних сортів сільськогосподарських культур щодо їх урожайності не повністю реалізуються внаслідок порушення системи насінництва. Не менш важливим залишається фактор і якості посівного матеріалу. Багатьма дослідженнями стверджується безперечний факт впливу погодних та інших факторів на посівні якості насіння сільськогосподарських культур. Низка вчених пропонують впровадження зонального характеру ведення насінництва [2, 4]. Тому актуальним залишається питання вивчення посівних якостей насіння пшениці озимої залежно від сортових властивостей в умовах Полтавської області.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур, передусім, базуються на використанні високоякісного насіння. Це голов-

ний фактор, який може мати безпосередній вплив на подальший ріст рослин, їх репродукційний процес, а відповідно, й на врожай. Не менш важливого значення надається й екологічним факторам, що мають як безпосередній, так і опосередкований вплив на формування насіння. Необхідно також зазначити, що вплив екологічних факторів на чистоту насіння пшениці озимої значно менше залежить від погодних факторів, порівняно з організаційними та економічними можливостями сільськогосподарських підприємств [2, 5].

Одним із важливих показників посівних властивостей насіння є також маса 1000 насінин, що обумовлений комплексом погодних та агротехнічних факторів [3].

Важлива роль серед посівних властивостей насіння пшениці озимої належить лабораторній схожості, що виступає головним чинником під час віднесення тієї чи іншої партії до кондиційного або ж некондиційного насіння. Даний показник визначається чималою кількістю природних факторів, передусім, рівнем зволоження території та температурним режимом повітря [1, 4].

Мета і завдання. Метою досліджень було встановлення рівня формування посівних якостей насіння у сортів пшениці озимої в умовах Полтавської області.

Завдання:

- визначити рівень формування чистоти, маси 1000 зерен і лабораторної схожості насіння у сортів пшениці озимої;

- виділити цінні джерела для вирощування посівного матеріалу пшениці озимої у виробничих умовах Полтавської області

Матеріали і методи досліджень. Матеріалом для досліджень було п'ять сортів пшениці м'якої озимої різного географічного походження: Подолянка, Золотоколоса, Диканька, Василина і Смуглянка. Польові дослідження проводили протягом 2011–2012 рр. на території сільськогосподарських підприємств Миргородського району Полтавської області.

Посівні якості насіння пшениці озимої, 2011–2012 рр.

Сорт	Чистота, %		Маса 1000 зерен, г		Схожість, %	
	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.
Подольянка	99,8	99,2	42,9	40,8	93,7	93,2
Золотоколоса	99,6	98,9	44,4	41,7	94,4	93,8
Диканька	99,6	98,7	43,3	41,5	94,1	93,7
Василина	99,5	98,3	41,8	40,2	95,1	94,7
Смуглянка	99,3	98,5	42,5	40,6	93,6	92,8

Посівні якості насіння (чистоту, масу 1000 насінин і лабораторну схожість) пшениці озимої першої репродукції визначали за загальноприйнятою методикою в лабораторії якості зерна Полтавської державної аграрної академії.

Результати досліджень. За роки досліджень показник чистоти насіння у сортів пшениці озимої більшим був у 2011 році й становив 99,3–99,8 %. Згідно з вимогами держстандарту ДСТУ 4138-2002, сорти пшениці озимої за чистотою мали кондиційне насіння. У 2012 році показник чистоти насіння у сортів був дещо меншим і в цілому становив 98,3–99,2 %. Проте за нормами держстандарту насіння першої репродукції досліджуваних сортів також було кондиційним.

За даною ознакою висококондиційне насіння мав сорт Подольянка (99,2–99,8 %) (див. табл.).

Маса 1000 насінин у сортів пшениці озимої за роки досліджень варіювала таким чином: у 2011 році дана ознака була більшою й становила 41,8–44,4 г; у 2012 році значення даного показника дещо зменшилося (40,2–41,7 г).

За ознакою маси 1000 насінин можна виділити сорт пшениці озимої Золотоколоса (41,7–44,4 г), який характеризувався вирівняним

і крупним насінням.

За роки досліджень у сортів пшениці озимої лабораторна схожість насіння була відносно високою й становила відповідно: у 2011 році – 93,6–95,1 %; у 2012 році – 92,8–94,7 %. Згідно з вимогами держстандарту ДСТУ 4138-2002, насіння першої репродукції у досліджуваних сортів за показником лабораторної схожості було кондиційним.

Найбільша лабораторна схожість насіння спостерігалась у сорту Василина (94,7–95,1 %).

Висновки:

1. Виділено сорт пшениці озимої Подольянка (99,2–99,8 %) – за показником чистоти та сорт Василина (94,7–95,1 %) – за лабораторною схожістю, що характеризувалися висококондиційним насінням першої репродукції.

2. Відмічено сорт Золотоколоса за ознакою маси 1000 насінин (41,7–44,4 г), у якого було крупне і виповнене насіння.

3. Насіння сортів пшениці озимої Подольянка, Золотоколоса і Василина можна рекомендувати як посівний матеріал для вирощування на виробничих посівах в умовах Полтавської області.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Авдоніна Н. С. Значення абсолютної ваги насіння у величині та якості врожаю пшениці / Н. С. Авдоніна / Збірник наукових праць МНДП ім. М. В. Ремесла, 2003. – С. 56–61.
2. Гаврилюк М. М. Насінництво й насіннезнавство польових культур / М. М. Гаврилюк. – К. : Аграрна наука, 2007. – 216 с.
3. Дворник В. Л. Вплив агроекологічних факторів на посівні властивості насіння озимої пшениці /

В. Л. Дворник // Збірник наукових праць МНДП ім. М. В. Ремесла, 2005. – С. 56–61.

4. Донець М. М. Насінництво з основами селекції: навчальний посібник / М. М. Донець. – К. : Аграрна наука, 2007. – 337 с.

5. Шелепов В. В. Селекція, насінництво та сортознавство пшениці / В. В. Шелепов, М. М. Гаврилюк, М. П. Чебаков [та ін.]. – Миронівка, 2007. – 405 с.